

Силабус дисципліни «Філософія»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 274 · АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ

БАКАЛАВР

120 годин · 4 кредити ЄКТС · 4 змістовних модулі

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Філософія

Спеціальність: **274** Автомобільний транспорт

Ступінь: Бакалавр

120

Годин

загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

відповідно до стандарту

4

Модулі

змістовних блоки курсу

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації у філософському та соціальному контексті: виявлення суттєвих проблем, порівняння світоглядних позицій, формування обґрунтованих висновків і висловлення власної позиції. Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, есе та презентацій. Здатність до усної та письмової професійної комунікації: чітко пояснювати філософські поняття, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати аналітичні записки та висновки. Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час групових дискусій, обговорення філософських проблем і спільного пошуку рішень. - аналізувати навчальну та наукову інформацію з філософії; - виділяти головне та узагальнювати результати; - планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; - коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; - брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.	Фахові компетентності Розуміння сутності філософії, її предмета, функцій та місця в системі наукового знання. Знання основних філософських напрямів, шкіл і концепцій, здатність застосовувати філософський підхід до аналізу явищ техніки, транспорту та суспільства. Здатність аналізувати світоглядні, онтологічні, гносеологічні та аксіологічні проблеми, пов'язані з професійною діяльністю інженера-транспортника: розвиток техніки, відповідальність перед суспільством, екологічна та технічна етика. - характеризувати основні філософські напрями та їх представників; - розкривати зміст ключових філософських категорій; - застосовувати філософський аналіз до проблем техніки та транспорту; - орієнтуватися у філософії науки та технічного прогресу; - обґрунтовувати власну світоглядну позицію.	Результати навчання Пояснювати сутність філософських категорій та явищ: буття, свідомість, пізнання, істина, цінності, людина, суспільство, культура, прогрес. Аналізувати основні філософські проблеми з позиції майбутнього фахівця у сфері автомобільного транспорту. Характеризувати історичні типи філософії та їх вплив на розвиток технічної думки, застосовувати методи філософського аналізу до явищ сучасності, визначати місце техніки у системі культурних цінностей. Орієнтуватися у філософських засадах інженерної та транспортної діяльності. - пояснювати зміст філософських понять і категорій; - аналізувати розвиток філософської думки від античності до сучасності; - визначати зв'язок між технічним прогресом і філософією; - застосовувати базові методи філософського аналізу; - використовувати філософські знання для вирішення світоглядних і професійних проблем.
--	--	---

Філософія як світогляд та наука. Історія філософії

Тема 1.1

Філософія: предмет, функції, методи.

Поняття світогляду та його типи. Філософія як теоретична форма світогляду. Основне питання філософії. Методи та функції філософії.

Тема 1.2

Антична та середньовічна філософія:

досократики, Сократ, Платон, Арістотель. Філософія Середньовіччя: патристика, схоластика, теоцентризм.

Тема 1.3

Філософія Нового часу та Просвітництва.

Раціоналізм (Декарт, Спіноза, Лейбніц), емпіризм (Бекон, Локк, Юм). Ідеї Просвітництва та їх вплив на технічний прогрес.

Тема 1.4

Класична німецька та сучасна філософія.

Кант, Гегель, Маркс. Позитивізм, екзистенціалізм, постмодернізм. Українська філософська думка.

Онтологія та гносеологія

Тема 2.1

Онтологія — вчення про буття. Матерія, рух, простір і час. Системний підхід у пізнанні природи та техніки. Діалектика як метод пізнання.

Тема 2.2

Свідомість як філософська проблема. Структура та функції свідомості. Мова і мислення. Роль технічного мислення у діяльності фахівця з автотранспорту.

Тема 2.3

Гносеологія — теорія пізнання. Чуттєве та раціональне пізнання. Поняття істини, її критерії. Наукове пізнання: методи, форми, рівні (емпіричний і теоретичний).

Тема 2.4

Філософія науки та техніки. Сутність техніки і технічного знання. Наукова раціональність. Технічний прогрес і його соціальні наслідки для суспільства.

Соціальна філософія та філософія людини

Тема 3.1

Антропология — філософське вчення про людину. Природа і сутність людини, свобода і відповідальність, сенс буття. Людина в умовах технічної цивілізації.

Тема 3.2

Соціальна філософія: суспільство як система. Структура суспільства, соціальні інститути, рушійні сили суспільного розвитку. Роль транспорту в розвитку суспільства.

Тема 3.3

Філософія культури і цивілізації. Поняття культури, її форми та функції. Технічна культура та відповідальність інженера. Вплив автомобілізації на культуру і спосіб життя.

Тема 3.4

Аксіологія — філософія цінностей. Система цінностей сучасної людини. Екологічна та інженерна етика, відповідальність перед майбутніми поколіннями.

Філософія прогресу, глобалістика та прикладна етика

Тема 4.1

Філософія історії. Поняття суспільного прогресу, його критерії. Лінійні та циклічні концепції історії. Технічний детермінізм і роль транспортної інфраструктури в цивілізаційному розвитку.

Тема 4.2

Глобальні проблеми сучасності. Класифікація та характеристика глобальних проблем. Екологічна криза та роль транспортного сектору. Концепція сталого розвитку.

Тема 4.3

Інженерна та професійна етика. Моральні принципи в технічній діяльності. Безпека дорожнього руху як етична проблема. Відповідальність інженера-транспортника.

Тема 4.4

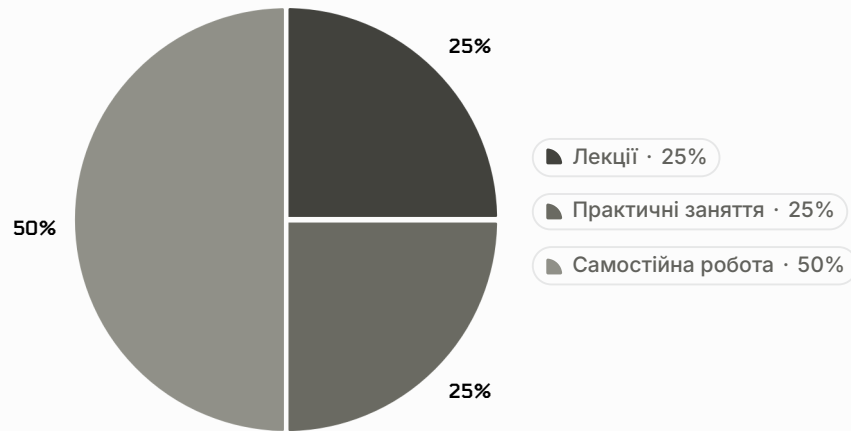
Філософія майбутнього і постлюдина. Штучний інтелект, автономний транспорт і виклики для людства. Трансгуманізм і перспективи технічної цивілізації.

Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Філософія: предмет, функції	2	2	4
	Тема 1.2 — Антична та середньовічна філософія	2	2	4
	Тема 1.3 — Філософія Нового часу	2	2	4
	Тема 1.4 — Класична та сучасна філософія	2	2	4
Модуль 2	Тема 2.1 — Онтологія. Буття і матерія	2	2	4
	Тема 2.2 — Свідомість і мислення	2	2	4
	Тема 2.3 — Гносеологія. Теорія пізнання	2	2	4
	Тема 2.4 — Філософія науки та техніки	2	2	4
Модуль 3	Тема 3.1 — Антропологія. Людина і техніка	2	2	4
	Тема 3.2 — Соціальна філософія	2	2	4
	Тема 3.3 — Філософія культури і цивілізації	2	2	4
	Тема 3.4 — Аксиологія. Цінності	2	2	4
Модуль 4	Тема 4.1 — Філософія історії та прогрес	2	2	4
	Тема 4.2 — Глобальні проблеми сучасності	2	2	4
	Тема 4.3 — Інженерна та професійна етика	2	2	4
	Тема 4.4 — Філософія майбутнього і AI	2	2	4
Разом		32	32	64

 Загальний обсяг: **120 годин = 4 кредити ЄКТС**. Остаточний розподіл годин (30 год. лекції / 30 год. практичні / 60 год. самостійна робота) коригується відповідно до робочого навчального плану.

Примітки до розподілу часу

Структура навчального часу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

- **Лекції (30 год.):** подача ключового теоретичного матеріалу
- **Практичні (30 год.):** відпрацювання навичок, дискусії, аналіз кейсів
- **Самостійна робота (60 год.):** поглиблене вивчення, підготовка завдань

Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни** — студенти навчаються працювати з філософськими першоджерелами та науковою літературою самостійно.

Самостійна робота студентів

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з філософії (Данильян, Губерський, Бліхар та ін.), першоджерелами філософських текстів, науковими статтями у фахових виданнях. Студент має вміти конспектувати ключові положення, виділяти головні поняття та визначення, порівнювати підходи різних авторів до трактування філософських категорій, формувати короткі узагальнення за темами курсу.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання електронних бібліотек та репозиторіїв провідних університетів України, наукових видань із філософії та соціальних наук (philosophy.ua, nbuv.gov.ua, scholar.google.com). Аналіз наукових статей із філософії техніки та транспорту, пошук актуальної інформації для навчальних завдань. Результат — розвиток навичок роботи з науковими джерелами та формування інформаційної грамотності.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань із розкриття філософських концепцій; підготовка есе на теми, пов'язані із філософією техніки, інженерною етикою, місцем автомобілізації в культурі та суспільстві; написання рефератів та міні-досліджень з актуальних проблем сучасної філософії. Очікуваний результат — уміння застосовувати теорію на практиці, аргументувати власну позицію та обґрунтовувати висновки.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять шляхом опрацювання тем для дискусій, повторення теоретичного матеріалу та формулювання власної аргументованої позиції; підготовка до тестувань через вивчення ключових термінів і визначень, хронології філософських шкіл; підготовка до контрольних робіт за кожним змістовним модулем через систематизацію знань і вирішення типових завдань. Очікуваний результат — готовність до активної участі у філософських дискусіях і впевнене виконання контрольних завдань.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля. Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, аналіз філософських концепцій, есе на задану тему). Оцінюються повнота відповіді, глибина аргументації та обґрунтованість висновків.

3

Підсумковий контроль

Залік або іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та/або усна відповідь. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали оцінювання: 100-бальна система з переведенням у національну шкалу та ЄКТС.

Методи викладання

Підходи до навчання

Викладання дисципліни «Філософія» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок критичного мислення, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері автомобільного транспорту. Такий підхід сприяє глибшому розумінню суспільних та технічних процесів, розвитку аналітичного мислення та вмінню застосовувати набуті знання під час вирішення фахових завдань.

Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із реальних ситуацій; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

Сократичний діалог

Метод постановки запитань, що стимулює критичне мислення; студенти вчаться аргументувати і захищати власну позицію з філософських проблем.

Аналіз першоджерел

Читання та інтерпретація фрагментів текстів класиків філософії; відпрацювання навичок роботи з науковим текстом.

Дискусії

Обговорення актуальних філософських проблем у контексті транспорту та техніки (безпека руху, екологія, AI-транспорт); розвиток критичного мислення та аргументації.

Кейс-метод

Аналіз реальних ситуацій, що містять морально-етичний або світоглядний вимір (аварії, технічні рішення, відповідальність виробника); формування прикладних навичок.

Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних есе, рефератів і презентацій за обраною темою; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації філософської інформації.

Тестування та опитування

Перевірка рівня засвоєння матеріалу після кожної теми; формування навичок чіткого та лаконічного формулювання відповідей.

Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою спеціальності 274 "Автомобільний транспорт".

Рекомендована література та ресурси

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія : підручник. — 4-те вид., переробл. — Харків : Право, 2023. — 424 с.
2. Губерський Л. В. та ін. Філософія : підручник для студентів нефілософських факультетів. — Київ : КПК НУКТ, 2025.
3. Бліхар В. С., Цимбалюк М. М., Гайворонюк Н. В. та ін. Філософія : підручник. — 2-ге вид., перероб. та доп. — Ужгород : Говерла, 2023. — 440 с.
4. Кудінова А. В., Кулага І. В., Лопух К. В. Основи філософських знань : навч. посіб. — Київ : ВЦ «Академія», 2023. — 208 с.
5. Філяненко А. О., Мозгова Н. Г. Філософія : навч. посіб. для технічних спеціальностей. — Київ, 2024.
6. Петрушенко В. Л. Філософія : курс лекцій. — Вид. 10-те, перероб. — Львів : Новий Світ-2000, 2023. — 502 с.
7. Чаплигін О. К., Сук О. Є. Філософія техніки : навч. посіб. — Харків : ХНАДУ, 2023.
8. Скирда І. М. Філософія науки і техніки : навч.-метод. посіб. — Полтава : ПДАУ, 2024.
9. Дзьобань О. П., Мануйлов Є. М. Філософія інформаційного суспільства : монографія. — Харків : Право, 2023. — 320 с.
10. Назаренко М. С. Інженерна етика та відповідальність: навч. посіб. — Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024.
11. Сталій розвиток і транспорт: філософський вимір : зб. наук. праць. — Харків : ХНАДУ, 2023.
12. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Філософія : мислителі, ідеї, концепції : підручник. — Київ : Книга, 2023. — 528 с.
13. Журнал «Філософія і суспільство» (електронне видання). — URL: <https://philosophy-society.com.ua/>
14. Журнал «Практична філософія». — URL: <https://practical-philosophy.org.ua/>
15. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. — URL: <https://nbuv.gov.ua/>
16. Електронний репозиторій ХНАДУ (Харківський національний автомобільно-дорожній університет). — URL: <https://www.khadi.kharkov.ua/>
17. Stanford Encyclopedia of Philosophy (англомовний ресурс). — URL: <https://plato.stanford.edu/>
18. PhilPapers — База наукових статей з філософії. — URL: <https://philpapers.org/>
19. Офіційний сайт Верховної Ради України. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
20. Google Scholar — пошук наукових статей. — URL: <https://scholar.google.com/>